

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет будівництва та транспорту
Кафедра архітектури та інженерних вишукувань

До захисту
Допускається
Завідувач кафедри
Архітектури та інженерних вишукувань
 Д.С. Бородай
підпис
«15» серпня 2023 р

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

за другим рівнем вищої освіти

На тему: «Особливості архітектурно-планувальної організації ветеринарних клінік
на прикладі м. Суми»

Виконав (ла)

_____
(підпис)

Петрова С.М.

_____
(Прізвище, ініціали)

Група

АРХ 2202-м

Науковий керівник

_____
(підпис)

Бородай Д.С.

_____
(Прізвище, ініціали)

Суми – 2023 р.

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра: Архітектури та інженерних вишукувань
Спеціальність: 191 "Архітектура та містобудування"

ЗАВДАННЯ

НА МАГІСТЕРСЬКУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Петрової Софії Миколаївни

1. Тема роботи Особливості архітектурно-планувальної організації ветеринарних клінік на прикладі м. Суми

Затверджено наказом по університету № 176- н від 26.01.2023

2. Строк здачі студентом закінченої роботи: "16" грудня 2023 р

3. Вихідні дані до роботи: тека вихідних даних до кваліфікаційної роботи з опорними матеріалами (місце будівництва по вул. Героїв Крут в м. Суми)

---

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що підлягають розробці)

Пояснювальна записка включає: вступ (актуальність теми, мета, об'єкт, предмет,

---

завдання, наукову новизну дослідження, практичне значення одержаних

результатів; розділ 1 - Аналіз формування та розвитку ветеринарних

клінік; розділ 2 - Фактори та вимоги, що впливають на проектування ветеринарних клінік;

клінік; розділ 3 - Особливості архітектурно-планувальної організації клінік

---

5. Перелік графічного матеріалу (з точною вказівкою обов'язкових креслень)

7 графічно-аналітичних схем і таблиць, генеральний план м. Суми, ситуаційна схема, генеральний план ділянки, план першого поверху на відмітці +0.000, план другого поверху на відмітці +3.300, розріз 1-1, фасад 1-15, фасад А-Е, фасад 15-1, фасад Е-А, експлікація приміщень, умовні позначення та експлікація до генплану, 3 перспективних зображення.

6. Консультанти за розділами магістерської кваліфікаційної роботи

Найменування розділу	Консультанти
Оглядово-аналітичний	доц. Бородай Д.С.
Теоретичний	доц. Бородай А.С.
Результуючий	доц. Бородай Д.С.
Нормоконтроль	доц. Бородай А.С.
Перевірка на аутентичність: унікальність	доц. Срібняк Н.М.

7. Графік виконання магістерської кваліфікаційної роботи

Найменування розділу	Термін виконання
Оглядово-аналітичний	10.09.23
Теоретичний	15.10.23
Результуючий	22.11.23
Здача роботи для перевірки на плагіат	27.11.23- 03.12.23
Попередній захист	11.12.23
Здача проекту до деканату	11.12.23- 16.12.23
Захист проекту	

Завдання видав до виконання:

Керівник :

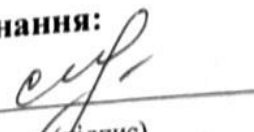

(підпис)

Бородай Д.С.

(Прізвище, ініціали)

Завдання прийняв до виконання:

Здобувач

(підпис)

Петрова С.М.

(Прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Петрова С.М.. Особливості архітектурно-планувальної організації ветеринарних клінік на прикладі м. Суми

Кваліфікаційна робота магістра за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування». – Сумський національний аграрний університет, Суми, 2023.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню архітектурно-планувальної організації ветеринарних клінік на прикладі м. Суми

Об'єктом дослідження є ветеринарні клініки. Предметом дослідження є особливості та прийоми їх архітектурно-планувальної, містобудівної та композиційної організації .

Структура роботи: вступ, три розділи, висновок та список літератури.

В першому розділі «Аналіз формування та розвитку ветеринарних клінік» досліджені історичні аспекти зародження та розвитку ветеринарії, сучасні аспекти архітектурно-планувальної структури ветеринарних клінік. В другому розділі «Фактори та вимоги, що впливають на проектування ветеринарних клінік» визначено фактори та їх вплив на проектування та розміщення ветеринарних клінік, класифікацію, основні вимоги щодо проектування. В третьому розділі «Особливості архітектурно-планувальної організації ветеринарних клінік» визначено головні містобудівні та архітектурно-планувальні прийоми організації ветеринарних клінік, архітектурно-планувальне та конструктивне рішення клініки в м. Суми.

Ключові слова: ветеринарія, ветеринарні клініки, архітектурно-планувальна організація.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
- Актуальність теми	
- Мета дослідження	
- Об'єкт дослідження	
- Предмет дослідження	
- Завдання дослідження	
- Методи дослідження	
- Наукова новизна	
- Практичне значення	
РОЗДІЛ 1. Аналіз формування та розвитку ветеринарних клінік	
1.1. Історичні передумови формування ветеринарних клінік.....	11
1.2. Огляд закордонного досвіду проектів і будівництва ветеринарних клінік.....	13
1.3. Огляд вітчизняного досвіду проектів і будівництва ветеринарних клінік.....	30
1.4. Сутність інтер'єру та особливості його застосування в приміщеннях ветеринарних клінік.....	32
1.5. Загальні принципи об'ємно-планувальних рішень об'єктів ветеринарних клінік	34
РОЗДІЛ 2. Фактори та вимоги, що впливають на проектування ветеринарних клінік	
2.1. Класифікація ветеринарних клінік	37
2.2. Архітектурно- планувальні вимоги щодо проектування ветеринарних клінік.....	39
2.3. Містобудівні фактори та вимоги що до ветеринарних клінік	41

2.4. Розміщення ветеринарних клінік на земельній ділянці 47

РОЗДІЛ 3. Особливості архітектурно-планувальної організації ветеринарних клінік

3.1 Основні засади архітектурно-планувальної організації ветеринарних клінік..... 48

3.2 Прийоми та основоположні принципи проектування ветеринарних клінік.....49

3.3 Характеристика архітектурно-планувального рішення ветеринарної клініки

в

м.Суми... .. 50

ВИСНОВКИ 51

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА.....52

ВСТУП

Актуальність теми

Тварини, на жаль, не мають страховки від хвороб, тому їхнє здоров'я потребує своєчасної та адекватної допомоги. Для збереження здоров'я тварин важливо звертатися до якісних ветеринарних клінік та професійних ветеринарів.

Великі міста України мають багато центрів лікування та розвитку тварин, а от в провінційних містах такі клініки-кабінети менш поширені та мають скромніші можливості. Зокрема, вони зазвичай розташовані у невеликих будівлях.

Останнім часом відзначається розмах грумінгу (догляд за тваринами), виставок та тренувань собак, а також розвиток тренажерних залів для тварин. Це відображає зростаючий інтерес громадськості до домашніх улюбленців.

Україна займає дев'яте місце серед країн за кількістю котів, маючи 7,5 мільйонів домашніх тварин. Крім того, кількість домашніх собак в Україні, за даними Worldatlas, становить близько 5,1 мільйона, що наближається до показників Європи.

Сьогодні питання проектування ветеринарних клінік вкрай актуальні. Суспільство потребує створення естетичних за стандартами сучасного дизайну та архітектури клінік для тварин.

Проблема естетики та дизайну ветеринарних клінік у співпраці з тваринами ще не отримала достатньої уваги, що вимагає обширних досліджень та прийняття практичних рішень у цьому напрямі. Інтер'єр ветеринарної клініки вимагає продуманого середовища, щоб виконувати свою функцію, призначення кожного кабінету і створювати комфортний простір для людей і домашніх тварин.

Лікування тварин – це послуга, яка ніколи не втрачає свого сенсу. Тому багато підприємців замислюються над відкриттям власної ветеринарної клінік.

Мета дослідження

Головна мета цієї роботи - вивчити структуру ветеринарної клініки, її оснащення та функціонального зонування, дослідження особливостей оформлення та створення цілісного художнього образу.

Завдання:

- 1) розглянути термін «ветеринарна клініка» та його специфіка;
- 2) аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду планування та створення інтер'єру ветеринарної клініки;
- 3) виявлення художньо-стильових особливостей;
- 4) визначення допустимих матеріалів для внутрішнього оздоблення ветеринарних клінік;
- 5) вивчити дизайн внутрішнього освітлення ветеринарних клінік;
- 6) вивчити прийоми внутрішнього облаштування ветеринарних клінік;
- 7) вивчити особливості проектування прогулянкового парку;
- 8) вивчити особливості проектування майданчиків для дресирування.

Об'єкт дослідження – сучасні ветеринарні клініки.

Предмет дослідження - особливості архітектурно-планувальної організації ветеринарних клінік.

Завдання дослідження :

- визначити основні етапи розвитку архітектури ветеринарних клінік;
- проаналізувати вітчизняний і зарубіжний досвід проектування та будівництва ветеринарних клінік;

– визначити архітектурно-планувальні вимоги щодо ветеринарних клінік;

– теоретично обґрунтувати містобудівні та архітектурно-планувальні прийоми ветеринарних клінік.

Методи дослідження.

Для вивчення організації ветеринарних клінік та встановлення ключових аспектів їх архітектурного, містобудівного та архітектурно-композиційного планування застосовується комплексний науковий підхід.

Цей підхід включає ряд методів: метод історичного аналізу для вивчення історії розвитку ветеринарії; метод аналізу та синтезу для виявлення сучасних аспектів архітектурно-планувальної структури ветеринарних клінік, а також аналізу вітчизняного та закордонного досвіду будівництва; метод узагальнень для класифікації та вивчення нормативних вимог у проектуванні.

До цього комплексу методів додаються спеціальні підходи: метод натурних обстежень та візуальних спостережень для аналізу вітчизняного досвіду проектування та метод експериментального проектування, який застосовується в процесі розробки містобудівних, архітектурно-планувальних та архітектурно-композиційних рішень для ветеринарних клінік у місті Суми.

Наукова новизна

Ця робота обґрунтовується на систематизації та узагальненні отриманих результатів досвіду проектування ветеринарних клінік, виявленні сучасних тенденцій у плануванні таких об'єктів, а також у використанні експериментального проектування для визначення найоптимальніших містобудівних, архітектурно-планувальних та архітектурно-композиційних підходів у розробці секційних житлових будинків з елементами обслуговування. Дослідження також спрямоване на визначення основних

функціональних зв'язків між елементами архітектурно-планувальної організації житла з обслуговуванням.

Практичне значення

Отримані результати мають практичне застосування у створенні експериментального проекту ветеринарної клініки в місті Суми. Цей проект враховуватиме найбільш оптимальні архітектурно-планувальні, містобудівні та архітектурно-композиційні методи для будівель з визначеним призначенням, що відповідає специфіці даного контексту.

**РОЗДІЛ 1. Передумови формування та
тенденції ветеринарних клінік**

1.1. Історичні передумови формування ветеринарних клінік

Історія ветеринарних клінік пройшла складний шлях розвитку, відображаючи поступове вдосконалення підходів до лікування та догляду за тваринами.

Давні часи: Перші форми ветеринарного лікування були пов'язані з лікуванням великої рогатої худоби і сільськогосподарських тварин. Традиційно це були люди, які мали деякі знання про захворювання та методи лікування тварин, але ці знання передавалися усно та базувалися на досвіді.

Середньовіччя: У середньовіччі виникли перші гільдії лікарів та майстрів, які займалися лікуванням тварин. Вони стали об'єднуватися для обміну знань та розвитку методів лікування.

Ранні модерні часи: З появою наукових досліджень у XVII-XVIII століттях ветеринарна медицина стала більш науково обґрунтованою. Поява перших ветеринарних шкіл та університетів дозволила формувати професіональні стандарти у ветеринарній медицині.

Індустріальна революція: У XIX столітті ветеринарна медицина відчула вплив індустріальної революції. З'явилися перші організації, стандартизовані методи діагностики та лікування, а також спеціалізовані клініки для тварин.

Сучасність: У сучасному світі ветеринарні клініки - це спеціалізовані медичні заклади, оснащені сучасним обладнанням для діагностики та лікування тварин. Вони надають широкий спектр послуг, від загального медичного обстеження до складних хірургічних втручань та реабілітації.

Завдяки постійному розвитку наукових досліджень, технологій та стандартизації професійної практики, ветеринарні клініки стають все більш спеціалізованими та здатними надавати високоякісну медичну допомогу тваринам.

1.2. Огляд закордонного досвіду проектів будівництва ветеринарних клінік

Ветеринарна клініка (2014 р.) Пальма, Іспанія

Архітектор: Estudi E. Torres Pujol

Будівля розташована на межі промислової та житлової зон, поряд зі старою в'язницею в Пальмі, яка зараз не використовується. Ділянка має трапецієподібну форму, і будівля була спроектована таким чином, щоб максимально використовувати цей простір відповідно до побажань замовника. Її архітектура поєднує елементи "міжнародного стилю" із характерними особливостями сільських будівель Майорки.

Конструкція будівлі складається з металевих опор і композитних плит. Стовпи кріпляться до зовнішнього обр'ю, залишаючи весь простір вільним,

за винятком вертикального комунікаційного ядра. Це дає можливість вільно перегруповувати приміщення всередині.

Для огорожувальних конструкцій використовувалася система G.H.A.S., що значно підвищило теплові та механічні характеристики будівлі.

Основний вхід до будівлі розташований під великим навісом і складається з скляної стіни, яка простягається вздовж головного фасаду, переважно без вікон. Єдиний відкритий проріз у цій скляній стіні слугує входом і допомагає проникненню світла до приймальні.

На інших трьох фасадах створено композицію відповідно до потреб освітлення та провітрювання у кожному приміщенні. Це було забезпечено за допомогою трьох різних видів вікон (розмірів 50x240 см, 100x240 см і 150x240 см).

Однією з головних мета цього проекту було забезпечення операційних приміщень природним світлом, що зазвичай буває відсутнє. Для цього в цих кімнатах були відкриті мансардні вікна, спрямовані на північ, щоб дозволити розсіяному світлу проникати, не заважаючи роботі. Перший поверх будівлі облицьований плиткою, що створює основу з іншою текстурою та кольором. Це спрощує підтримку будівлі.

Ветеринарна клініка (2018 р.) Монреаль, Канада

Архітектор: Thomas Balaban

У районі Майл-Енд ветеринарна клініка оживає, використовуючи напівзруйноване приміщення магазину та темний підвал, адаптуючи їх за допомогою спокійної мінімалістичної палітри кольорів на тлі необроблених поверхонь і великих скляних стін. Використані матеріали відповідають стилю та потребам ветеринарної клініки в даному районі.

Нижні частини стін захищені кам'яними фундаментами, бетонними панелями та керамічною плиткою, які призначені для витримки зношування від тварин. Стельові панелі з молочного полікарбонату приховують складну механічну систему, показуючи лише невелике графічне освітлення.

Технічні приміщення організовані навколо основного простору, що забезпечує вільний доступ для тварин і власників. Меблі з коріану та прозорі перегородки створюють комфорт та спрощують взаємодію між лікарем, клієнтами та тваринами, спробуючи зменшити тривогу та розірвати традиційний формальний стиль.

Сучасна чотириповерхова будівля змішаного призначення економічно та екологічно безпечно впроваджується, розширюючи та модернізуючи існуючу

двоповерхову конструкцію. Нові додатки на даху та у задній частині зберігають комерційну частину з вікнами, яка типова для району Майл-Енд, додаючи вище чотири нові житлові одиниці. Нова структура вдало вписується в існуючий сталевий каркас, використовуючи периметр будівлі як орієнтир для нової форми.

Центральний внутрішній двір, який є неот'ємною частиною дизайну,

спрямовує природне світло всередину будівлі, забезпечуючи ефективний доступ і вентиляцію для всіх житлових приміщень. Верхні блоки охоплюють два поверхи, з передньою частиною, яка виходить на велику приватну терасу на

даху з видом на гору Монреаль.

Зовнішній вигляд будівлі відрізняється простотою і однотонністю. Фасад прикрашений єдиним матеріалом - сіткою місцевого вапняку, добутого за 50 км. Ця структура грає на багат шарових фасадах міста, окреслюючи житлові блоки через багатоярусні відступи над великою скляною вітриною. Витончені алюмінієві деталі оформлюють вікна та двері, а огорожі з тонкими перфораціями доповнюють загальний вигляд фасаду. Повністю засклені балкони врізані у фасад, що забезпечує додаткову конфіденційність для жителів і впорядковує форму будівлі.

Ветеринарна клініка (2016 р.) Уолан, Австралія

Архітектор: Crosshatch

Цей круглодобовий заклад, який працює сім днів на тиждень, потребував видної присутності на вулицях, щоб його можна було легко впізнати, однак важливо було також врахувати контекст житлової зони.

Замовник бажав сучасне обладнання, яке відповідало б вимогам різноманітних програм, а також вирішувало особливі обмеження сайту. Підхід, запропонований співзасновниками Crosshatch Хайме Діас-Берріо та Марком Алланом, полягав у піднятті однорівневої будівлі на основі рецесивної кладки та її віддаленні від вулиці. Це також допомогло вирішити проблеми з затопленням на складній ділянці, яка нахилена до струмка, що знаходиться за територією.

Три прямокутні блоки раціоналізують план будівлі і відображають різні її функції. Громадська зона розташована спереду, тоді як збоку розташовані палати для тварин. Зони, призначені виключно для персоналу та операційних потреб, утворюють серце будівлі і займають найбільшу площу. Кожен блок отримує достатньо свіжого повітря завдяки великій перехресній вентиляції, забезпеченій жалюзійними вікнами та пересічними коридорами, що сполучають дві сторони фасаду.

Отриманий результат – це спокійний, проникнутий світлом інтер'єр, який створює враження єдності та переплетення між зонами. Дерев'яні дошки, рівномірно розміщені на північній, східній і західній сторонах, ефективно захищають від сонця, надаючи затінення.

У темний час доби, ці дошки слугують як регулятори освітлення в приміщенні, пропускаючи тепле світло, що створює відчуття світлової смуги та індикатор відкриття лікарні. Такий інноваційний підхід до позначення місця дозволив Діас-Берріо та Аллану уникнути традиційних знаків,

зберігаючи єдиний стиль форми. Дана конструкція створює рухомих завісу, яка переміщається від прозорості до повністю закритої, відкриваючи та закриваючи вид на будівлю в залежності від позиції відвідувача. Це надає цілому проекту неочікуваного динамічного ефекту, що рідко зустрічається у подібних установах.

Ветеринарна клініка (2019р.) Бенто Гонсалвіс, Бразилія

Архітектори: Осге

Для доступу до клініки використовується бічний коридор, виділений нахиленим покриттям з відкритих бетонних блоків. Бетонні конструкції також видно у системі балок, колон та закриваючих панелей.

З реєстратури доступ відкривається до кабінетів для огляду, розташованих у центральній частині будівлі. Ці приміщення виходять на вулицю через головний фасад, який захищений вертикальними дерев'яними огорожами для забезпечення безпеки та конфіденційності.

Також був створений додатковий вхід для бригади, який безпосередньо пов'язаний з обмеженими зонами клініки, такими як хірургічні та госпіталізаційні відділення.

Цей проект був розроблений протягом 2018 року з урахуванням потреби у швидкому виконанні робіт, використанням промислових елементів та компонентів, розробленими архітектурною командою.

Під час реалізації проекту у 2019 році стратегії проектування дозволили зменшити обсяг будівельних робіт на місці, що призвело до раціонального, економічно ефективного підходу з низьким рівнем відходів та більшою точністю будівництва.

Ветеринарна клініка, Кордова, Сполучені Штати

Архітектори: archimania

Під час обговорення архітектурних деталей, клієнт надав плани та зовнішні візуалізації будівлі, які були створені головним хірургом. Ці

малюнки використовувалися для оцінки схематичної роботи архітектора та стали основою для спільного обговорення щодо дизайну будівлі.

Основна мета клієнта полягала в створенні ефективного робочого простору для персоналу, що максимально сприяв би догляду за пацієнтами-тваринами.

Додаткові цілі проекту включали в себе відповідальне використання обмеженого бюджету, врахування агресивного графіку робіт та взаємодію з навколишнім середовищем.

Проект будівлі був створений з урахуванням обмежень ділянки та вимог програми. Внутрішні приміщення для хірургічних операцій, спеціальних процедур та підтримки були розміщені навколо центральної лікувальної зони всередині будівлі. Вхід та вікна для природного освітлення були спрямовані на північ, щоб максимізувати денне світло та забезпечити зручний доступ з головної дороги.

Ландшафт, що обмежується струмком на південно-західній частині ділянки, став контрастом до масивності будівлі. Особлива увага була приділена тому, як внутрішні простори взаємодіють зі струмком та можливостям створення простору між деревами струмка та самою будівлею.

Об'єм будівлі розділений на дві основні частини: перший рівень з бетонною основою, де використовуються гофровані металеві панелі, та вітринна частина, заповнена скляними панелями. Додатково, сталевий "ковпак" з трикутною формою розташований над головним входом, створюючи єдиний образ.

На нижньому рівні будівлі гофровані металеві панелі виконують роль контрасту до скляних та бетонних поверхонь. Темний колір та більша текстура гофрованих панелей створюють відмінність від світліших та блискучих поверхонь скла й бетону.

Ветеринарна клініка (2014), Чур, Швейцарія

Архітектори: Domenig Architekten

Частина будівлі знаходиться під землею, а на даху встановлено зелений газон, що виступає як сад і дитячий майданчик для житлового комплексу, розташованого на тій же території.

Приміщення, які потребують природного світла, розташовані вздовж зовнішніх стін, в той час як ті, що потребують штучного освітлення, такі як склади, лабораторії та хірургічні кабінети, розміщені у центрі.

Архітектори вирішили зробити ці приміщення більш яскравими та привітними, працюючи з переважно білими елементами, такими як двері, меблі, робочі поверхні Corian та підвісні стелі. Вони контрастують з бетонними стінами та світло-сірою підлогою з лінолеуму.

У клініці використовуються міцні та легкі для чищення матеріали, обрані з урахуванням практичності. Комбінація білого та сірого кольорів у стильному виконанні створює приємну та спокійну атмосферу як для персоналу, так і для пацієнтів. З урахуванням необхідності багатьох видів діагностичного обладнання в клініці, було вирішено розмістити технічне устаткування в області стель над коридорами, залишаючи його технічним характером. Стелі оглядових, хірургічних та рекреаційних приміщень покриті скляно-волоконними панелями підвісних стель для забезпечення звукоізоляції.

Ветеринарна клініка (2009), Хейсден, Нідерланди

Архітектори: architecten De Vylder Vinck Taillieu: architecten de vylder vinck taillieu

Одна частина цієї будівлі відкрита для відвідувачів і включає консультаційні кабінети, аптеку, реєстраційний пункт та зону очікування. Тут також розташована лабораторія з ехо та комп'ютерною томографією, операційна та приміщення для короткочасного перебування тварин, а також адміністративні приміщення та приміщення для ночівлі.

Для ветеринарів ця клініка є практичною будівлею, оскільки вона є необхідною та призначена для практичного використання, технічного

обслуговування та забезпечена відповідним бюджетом.

Ветеринари хочуть, щоб ця клініка знаходилася поруч, у житловому районі, де живуть люди і їхні домашні улюбленці, знаходиться поруч із житловими приміщеннями. Саме тут колись був фермерський будинок.

Організація простору, технічне забезпечення та гігієна відображають лише функціональну складову, майже без врахування ферми. Це може бути лише початковим пунктом, можливо, як додатковий елемент. Розгляньмо можливість створення простого, лінійного плану, де три частини будівлі розташовані в акуратному ряду або зіткані одна на одну. Центральний коридор, що проходить через зону очікування, визначатиме маршрут по навколишньому периметру будівлі.

Це усе під плавною лінією даху, яка виділяє будівлю в контексті її оточення, мов стайні, які додаються до фермерського будинку, розташованого в лісі.

Закордонний досвід проектів будівництва ветеринарних клінік

№	Назва	Місце розташування	Архітектурне та містобудівне вирішення	Характеристика
1	Ветеринарна клініка (2014р.)	Пальма, Іспанія		<p>Головний вхід, розташований під великим шатром, побудований скляною стіною, яка займає довжину головного фасаду, який переважно глухий. Єдиний отвір у цьому скляному фасаді вказує на вхід і дозволяє світлу проникати в приймальню.</p> <p>Композицію інших 3 фасадів розроблено відповідно до вимог щодо освітлення та вентиляції в кожному з приміщень.</p>
2	Ветеринарна клініка (2018р.)	Монреаль, Канада		<p>Кам'яні фундаменти, бетонна вагонка та керамічна плитка захищають нижню частину стін, яка має дуги стійкою до зношування тваринами, поді як стельові панелі з молочного полікарбонату</p>

				<p>приховують складну механічну систему, виявляючи лише скромне графічне освітлення.</p> <p>Технічні простори ефективно організовані навколо центрального кровоносного хребта, що забезпечує просторій прийом, де тварини та власники можуть вільно пересуватися.</p>
3	Ветеринарна клініка (2016р.)	Чолан Австралія		<p>Три коробчасті об'єми раціоналізують план і відображають різноманітне використання будівлі.</p> <p>Громадська зона розташована спереду, збоку – палати для тварин. Зони, призначені лише для персоналу та операційні, є серцем будівлі та займають найбільшу площу.</p> <p>Кожен об'єм дихає завдяки великій перехресній вентиляції, що забезпечується жалюзійними вікнами</p>

				та пересічними коридорами, які витончено розрізняють подвійний фасад.
4	Ветеринарна клініка (2019р.)	Гонсалвіс, Бразилія		<p>Доступ до клініки здійснюється через бічний коридор, позначений похилою площиною з відкритих бетонних блоків. Бетон також помітний у збірній конструкції балок, колон і закриваючих панелей. З реєстратури є доступ до кабінетів для огляду, які розташовані у парадній частині будівлі. Ці кімнати виходять на вулицю через головний фасад, який захищений вертикальною дерев'яною огорожею, що забезпечує безпеку та приватність.</p>
5	Ветеринарна клініка	Кордова, США		Форма будівлі була створена шляхом узгодження обмежень ділянки з програмою.

				<p>Внутрішні приміщення для хірургічних операцій, спеціальних процедур і підтримки були обгорнуті навколо основної лікувальної зони в центрі будівлі. Консольний вхід у будівлю та світлові монітори орієнтовані на північ, щоб забезпечити оптимальне денне освітлення та звернутись до головної під'їзної дороги.</p>
6	Ветеринарна клініка (2009р.)	Хейсден, Нідерланди		<p>Одна частина відкрита для відвідувачів, з консультативними кабінетами; аптека; стійка реєстрації та зона очікування. Лабораторія з ехо та комп'ютерною томографією; а також операційна та приміщення для короткочасного передубання тварин. Плюс приміщення адміністрації та ночівлі.</p>

7	Ветеринарна клініка (2014р.)	Чур, Швейцарія		<p>Будівля частково підземна, а озеленений дах служить садом і ігровим майданчиком для житлового комплексу, побудованого на тій же ділянці.</p> <p>Приміщення, яким потрібне природне освітлення, розташовані по периметру плану поверху, а приміщення, такі як склади, лабораторії та хірургічні кімнати, які потребують штучного освітлення, переміщені в центр. Стелі оглядової, хірургічної та рекреаційної кімнати покриті скловолокнистими панелями підвісної стелі, щоб забезпечити звукоізоляцію.</p>
---	------------------------------	----------------	--	---

Висновок:

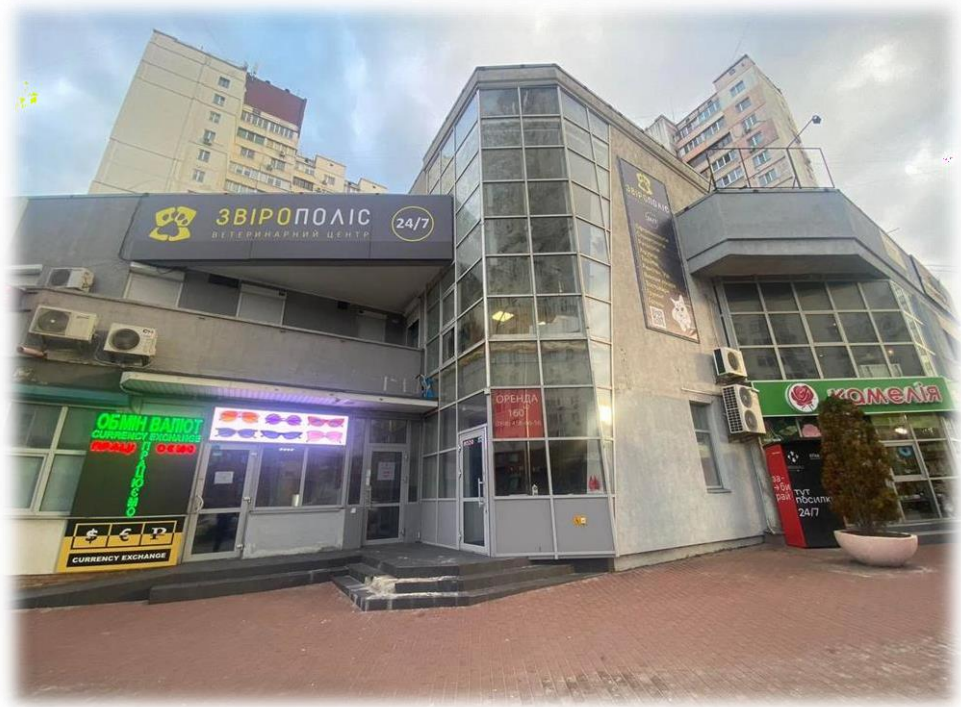
У світі концепція ветеринарних комплексів більш досконала закордонна. Нажаль, в Україні наразі відсутні повноцінні та сучасні ветеринарні комплекси.

1.3. Огляд вітчизняного досвіду проектів і будівництва ветеринарних клінік

У Львові у 2021 році функціонує "**Merlion**" – сучасний ветеринарний центр, який надає широкий спектр послуг для вашого домашнього улюбленця, забезпечуючи якісну, професійну допомогу та високий рівень супроводу.

"**Звірополіс**" у Києві, заснований у 2017 році, приймає домашніх улюбленців з будь-якими захворюваннями. При потребі, тварину відправлять на аналізи в лабораторію або зроблять рентген. Завдяки сучасному обладнанню проводиться повне обстеження, а ветеринари високого рівня професіоналізму забезпечують точний діагноз та призначають ефективне лікування.

У Харкові у 2017 році відкрилася клініка "MyPet", яка має передове ветеринарне обладнання та висококваліфікований персонал лікарів ветеринарної медицини, які спеціалізуються у вузьких галузях.

1.4. Сутність інтер'єру та особливості його застосування в приміщеннях ветеринарних клінік

Інтер'єр ветеринарних клінік відіграє важливу роль у створенні комфортного та функціонального середовища як для тварин, так і для їх власників.

Основна мета інтер'єру полягає у створенні сприятливих умов для проведення медичних процедур та забезпеченні зручних робочих місць для персоналу.

Основні принципи, якими можна керуватися при створенні інтер'єру ветеринарної клініки:

Функціональність: Приміщення повинні бути розташовані таким чином, щоб забезпечити зручний доступ до різних кабінетів та лабораторій. Також враховується потреба у відокремлених просторах для різних видів тварин (собаки, коти, птахи тощо).

Безпека: Важливо використовувати матеріали, які є безпечними для тварин і резистентними до пошкоджень. Наявність прозорих перегородок дозволяє контролювати взаємодію між тваринами, а також між тваринами та персоналом.

Комфорт: Створення комфортних умов для тварин і їх власників - це важливий аспект. Освітлення, вентиляція та контроль за температурою повинні бути належним чином налаштовані. Зона очікування для власників тварин повинна бути зручною та забезпечувати приватність.

Зона роботи персоналу: Створення зручних робочих умов для персоналу включає наявність просторих кабінетів, робочих станцій, належного обладнання та зручних систем обліку даних тварин.

Принципи об'ємно-планувальних рішень ветеринарних клінік

№	Назва	Характеристика
1	Раціональне розташування приміщень	Клініка повинна бути зручно розташованою для тварин та власників. Це може означати близькість до основних транспортних магістралей або доступність громадського транспорту.
2	Оптимальне використання простору	Клініка повинна бути спланована таким чином, щоб забезпечити ефективне використання простору. Наприклад, розташування приймальні, лабораторних та процедурних приміщень повинно бути максимально зручним та ефективним.
3	Зонування приміщень	Ветеринарна клініка повинна бути зонована на різні ділянки таким чином, щоб забезпечити ефективний і безперешкодний рух персоналу та пацієнтів. Наприклад, приймальня, операційна, кабінети лікарів та інші функціональні зони можуть бути створені окремо.
4	Забезпечення безпеки	Ветеринарна клініка повинна мати відповідні заходи безпеки для захисту персоналу, тварин та клієнтів. Наприклад, приміщення можуть бути обладнані системами витяжки, безпечними місцями зберігання ліків і так далі.
5	Ергономіка	Клініка повинна бути спроектована таким чином, щоб забезпечити зручні робочі умови для персоналу і забезпечити здоров'я та безпеку працівників. Правильне розташування медлів, обладнання та станцій забезпечить зручність та продуктивність.

Крім цього, інтер'єр може бути оздоблений ветеринарною тематикою, такою як картини тварин, статуї, постери або ілюстрації. Це може сприяти створенню затишного та доброзичливого середовища для власників тварин.

1.5. Загальні принципи об'ємно-планувальних рішень об'єктів ветеринарних клінік

Об'ємно-планувальні рішення означають процес планування та організації простору ветеринарних клінік.

Основні принципи планування включають:

- **Раціональне розташування приміщень:** Клініка повинна бути зручно розташованою для тварин та власників. Це може означати близькість до основних транспортних магістралей або доступність громадського транспорту.
- **Оптимальне використання простору:** Клініка повинна бути спланована таким чином, щоб забезпечити ефективне використання простору. Наприклад, розташування приймальні, лабораторних та

процедурних приміщень повинно бути максимально зручним та ефективним.

- **Зонування приміщень:** Ветеринарна клініка повинна бути зонована на різні ділянки таким чином, щоб забезпечити ефективний і безперешкодний рух персоналу та пацієнтів. Наприклад, приймальня, операційна, кабінети лікарів та інші функціональні зони можуть бути створені окремо.
- **Забезпечення безпеки:** Ветеринарна клініка повинна мати відповідні заходи безпеки для захисту персоналу, тварин та клієнтів. Наприклад, приміщення можуть бути обладнані системами витяжки, безпечними місцями зберігання ліків і так далі.
- **Ергономіка:** Клініка повинна бути спроектована таким чином, щоб забезпечити зручні робочі умови для персоналу і забезпечити здоров'я та безпеку працівників. Правильне розташування меблів, обладнання та станцій забезпечить зручність та продуктивність.

Це лише загальні принципи, а кожна ветеринарна клініка може мати свої особливості та потреби.

РОЗДІЛ 2. Фактори та вимоги, що впливають на проектування ветеринарних клінік

2.1. Класифікація ветеринарних клінік

Сьогодні велика кількість людей має хоча б одну домашню тварину. При цьому часто виникає потреба в його кваліфікованому лікуванні, і в цьому випадку виникає складний вибір хорошої ветеринарної клініки.

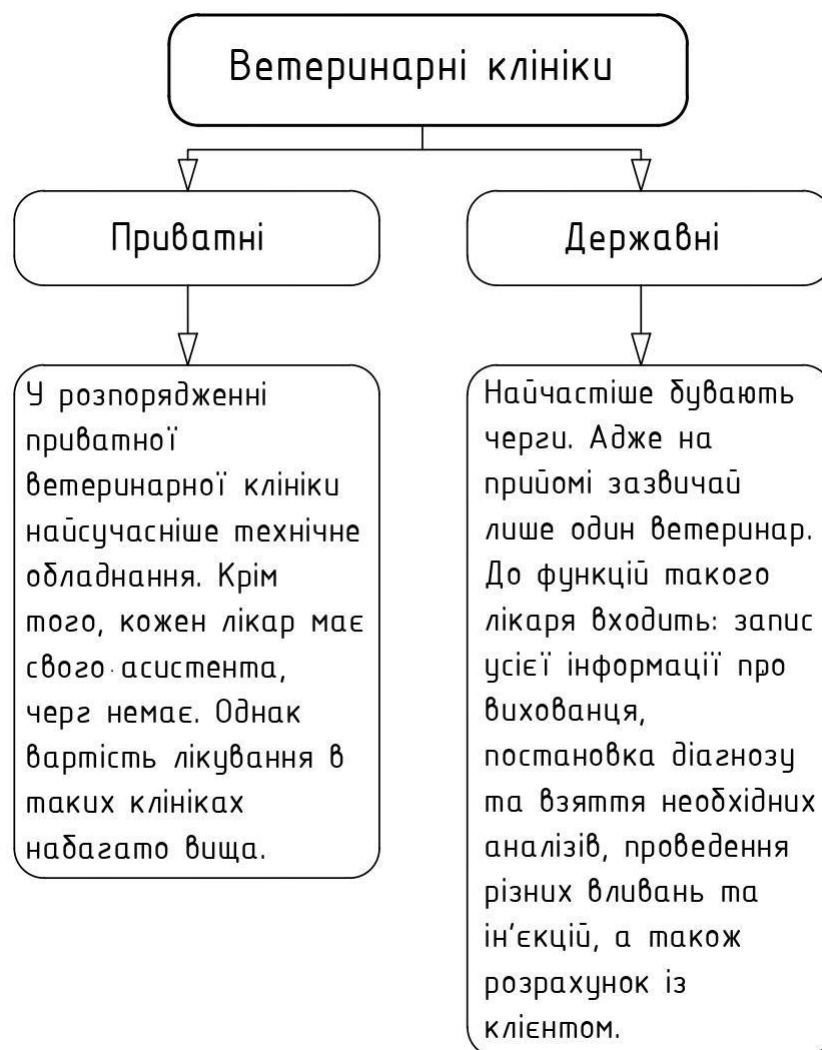
В даний час всі установи, що надають ветеринарні послуги, можна поділити на 3 типи:

1. Державна ветеринарна клініка зазвичай має черги через обмежену кількість лікарів, що приймають. Лише один фахівець відповідає за запис інформації про тварин, постановку діагнозу, забір аналізів, проведення лікування та розрахунок клієнтам. Крім цього, ветеринари часто витрачають час на складання різних звітів.

2. Приватні ветеринари здебільшого надають послуги прямо в домі у власника тварини. Це може зменшити вартість лікування порівняно з приватними клініками і знизити ризик зараження, оскільки процес лікування відбувається в домашніх умовах. Однак, у таких випадках може бути обмежена можливість проведення аналізів та складних операцій.

3. Приватні ветеринарні клініки мають доступ до найсучаснішого обладнання та асистентів для кожного лікаря, що усуває потребу в чергах. Проте, вартість лікування в таких закладах зазвичай вища.

Табл.3. Класифікація ветеринарних клінік

Рівень надання медичної допомоги:

-Загальні клініки: Клініки, які надають загальні послуги догляду за тваринами, вакцинацію, профілактичні осмотри і т.д.

-Спеціалізовані клініки: Клініки з конкретною спеціалізацією, наприклад, онкологія тварин, хірургія, кардіологія тощо.

Типи ветеринарної практики:

-Мобільні практики: Лікарі, які надають послуги безпосередньо в домі у власників тварин.

-Стационарні клініки: Клініки, де тварини перебувають на лікуванні і спостереженні під наглядом фахівців.

Рівень обладнання та послуг:

-Клініки високого рівня: Заклади з сучасним обладнанням, лабораторіями, оперувальними залами тощо.

-Клініки базового рівня: Клініки, які можуть надавати базову медичну допомогу без складних медичних приладів та обладнання.

Розмір та місце розташування:

-Малі/передміські клініки: Зазвичай невеликі, розташовані в передмістях або у віддалених районах.

-Великі/міські клініки: Зазвичай мають більший обсяг обладнання, пропонують більше послуг та можуть бути розташовані в містах чи їх центрах.

Тип послуг:

-Стандартні медичні послуги: Огляди, лікування, вакцинація тощо.

-Екстрені медичні послуги: Надання допомоги у випадку травм або надзвичайних ситуацій.

-Хірургія та реабілітація: Проведення хірургічних операцій та відновлення післяопераційного періоду.

2.2. Архітектурно-планувальні вимоги щодо проектування ветеринарних клінік

Помешкання для ветеринарної клініки має відповідати певним стандартам:

- Повинно бути віддаленим не менше, ніж на 100 метрів від житлових будинків, особливо, якщо планується стаціонарне лікування.
- Рентгеновське обладнання не повинно розташовуватися в напрямку, де знаходяться житлові приміщення, якщо клініка встановлена у

житловому комплексу; для цього може знадобитися додаткова будівля чи прибудова.

- Для зберігання лікарських препаратів також потрібен окремий склад.

Розміри приміщення залежать від різноманітності діяльності:

- Приймальний кабінет — приблизно 20 квадратних метрів.
- Кожен кабінет з додатковим обладнанням (рентген, КТ, МРТ, УЗД) вимагає додатково 20-25 квадратних метрів.
- Лабораторія може займати від 40 до 50 квадратних метрів.
- Операційна — мінімум 30 квадратних метрів.
- Денний стаціонар потребує площу від 20 до 30 квадратних метрів. Зал очікування, санітарні кімнати і підсобні приміщення – від 15 до 50 кв. метрів.

Зазвичай власники ветеринарних клінік спочатку замовляють таке обладнання від постачальників:

- Рентгеновський апарат.
- Апарат для УЗД-діагностики тварин.
- Столи для маніпуляцій і хірургічних втручань.
- Стерилізатори.
- Ветеринарні інструменти для проведення операцій та амбулаторного

прийому.

- Сушарки для інструментів.
- Лампи.
- Мікроскопи.
- Морозильні установки.
- Системи зберігання для медикаментів, дезінфікуючих засобів та

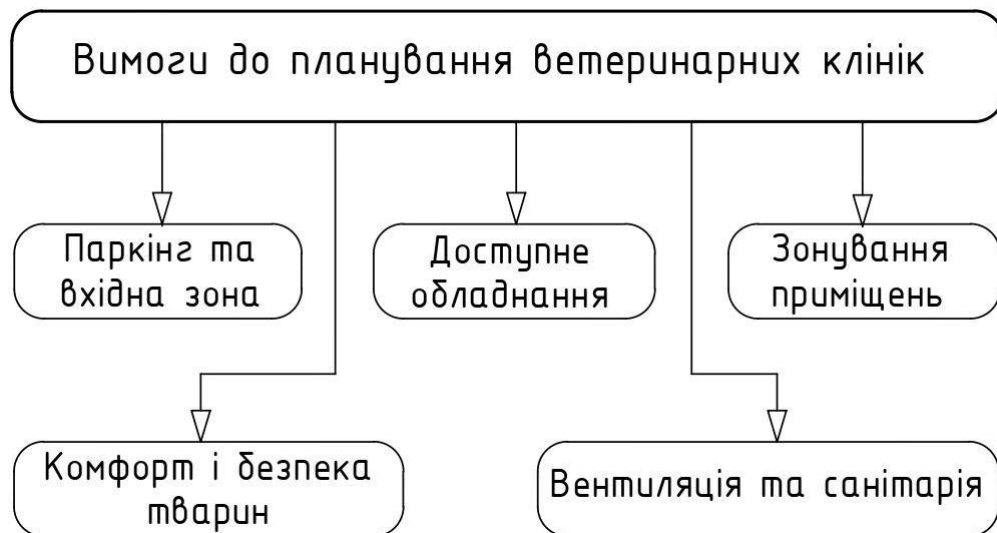
перев'язувальних матеріалів.

- Кардіографи для оцінки функціональності серцево-судинної системи.
- Апарати ШВЛ, необхідні для відновлення дихальної системи у

критичних випадках.

Багато ветеринарних клінік мають власні лабораторії, які дозволяють проводити точні діагностики на основі крові та сечі у найкоротший час.

Найбільш важливим обладнанням для цих клінік є ветеринарний аналізатор крові, який може визначати не лише загальний стан крові, а й біохімічні показники та склад сироватки крові.

2.3. Містобудівні фактори та вимоги що до ветеринарних клінік

При проектуванні та будівництві ветеринарних клінік слід враховувати різноманітні містобудівні аспекти та вимоги, які є ключовими для забезпечення ефективної роботи цих закладів:

Зонування: Важливо, щоб ветеринарні клініки були розташовані у відведених зонах, які забезпечують зручність для тварин і людей, що їх відвідують.

Доступність: Місце розташування клініки має бути легко доступним для мешканців і забезпечувати зручний доступ до транспорту та паркування.

Розмір і облаштування: Клініка повинна мати достатню площу для надання послуг, включаючи приміщення для процедур, операційні зали, лабораторії та інші необхідні приміщення.

Безпека: Важливо дотримуватись вимог щодо безпеки, включаючи освітлення, вентиляцію та системи відведення.

Устаткування та інфраструктура: Оснащення клініки сучасним устаткуванням є важливим для забезпечення якісної медичної допомоги тваринам. Належна інфраструктура також гарантує ефективну роботу клініки.

Екологічні аспекти: При будівництві варто враховувати екологічні аспекти, такі як використання енергоефективних технологій та екологічно чистих матеріалів.

Містобудівні фактори та вимоги що до ветеринарних клінік

№	Назва фактора або вимоги	Характеристика
1	Зонування	У розпорядженні приватної ветеринарної клініки найсучасніше технічне обладнання. Крім того, кожен лікар має свого асистента, черг немає. Однак вартість лікування в таких клініках набагато вища.
2	Доступність	Клініка повинна бути легко доступна для мешканців та знаходитись у зручному місці, де є зручний доступ до транспорту та паркування.
3	Розмір та облаштування	Ветеринарна клініка повинна мати достатню площу для обслуговування пацієнтів, приміщення для процедур, операційні зали, лабораторії та інші необхідні приміщення.
4	Безпека	Клініка повинна відповідати вимогам безпеки, включаючи відповідне освітлення, вентиляцію та відведення стоків.
5	Устаткування та інфраструктура	Ветеринарна клініка повинна бути оснащена сучасним устаткуванням, яке забезпечує якісну медичну допомогу тваринам. Також важливо мати належну інфраструктуру, яка забезпечує ефективну роботу клініки.
6	Екологічні аспекти	При будівництві ветеринарної клініки необхідно враховувати екологічні аспекти, такі як енергоефективність та використання екологічно чистих матеріалів.

Ці загальні вимоги та фактори відіграють ключову роль у створенні ветеринарних клінік, але конкретні вимоги можуть відрізнятися в залежності від місцевих норм і правил містобудування.

2.4. Розміщення ветеринарних клінік на земельній ділянці

Планування та розташування ветеринарних клінік мають свої важливі аспекти, які регулюються місцевими законами та нормами. Декілька важливих моментів для уваги:

Властивості земельної ділянки: Найперше, важливо визначити, які обмеження чи дозволи передбачені для вашої землі. Деякі зони можуть мати обмеження для певних видів діяльності, включаючи ветеринарні послуги.

Спеціальні правила: Деякі види підприємств, до яких належать ветеринарні клініки, підпадають під спеціальні правила забудови, що стосуються доступу, паркування, санітарних норм і безпеки.

Розташування і будівлі: Ветеринарні заклади зазвичай мають розташовуватися у окремих будівлях, які не є частиною житлового фонду.

Вимоги до входів: Важливо, щоб ветеринарні заклади мали свій власний вхід, особливо, якщо це будівлі першого поверху, а також відповідний доступ до комунікацій та транспорту.

Планування і розмір приміщень: Площа клініки не завжди є вирішальною, але важливо правильно організувати приміщення та його розміщення.

Аналіз ринку: Розгляд ринку ветеринарних послуг та конкурентів може бути важливим для успішного розташування клініки та залучення клієнтів.

Інфраструктура та комунікації: Наявність необхідних комунікацій та доступ до транспортної інфраструктури важливі для забезпечення функціональності клініки.

**РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ
АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ
ОРГАНІЗАЦІЇ ВЕТЕРИНАРНИХ КЛІНІК**

1.1 Основні засади архітектурно-планувальної організації ветеринарних клінік

Зонування та спеціалізація: Ветеринарні клініки потребують чіткої розділеності приміщень для різних операцій: від прийому до хірургічних заходів та лікування.

Безпека та гігієна: Приміщення мають бути спроектовані для забезпечення стерильності та зручності очищення, особливо в області операцій.

Комфорт для тварин: Важливо створити спеціальні зони для відновлення після операцій, ізоляції хворих тварин та комфортного очікування.

Доступність та функціональність: Клініка має бути зручною та легкодоступною для власників та персоналу.

Модульність та розширення: Важливо розглядати можливості подальшого розширення та легкість внесення змін у планування.

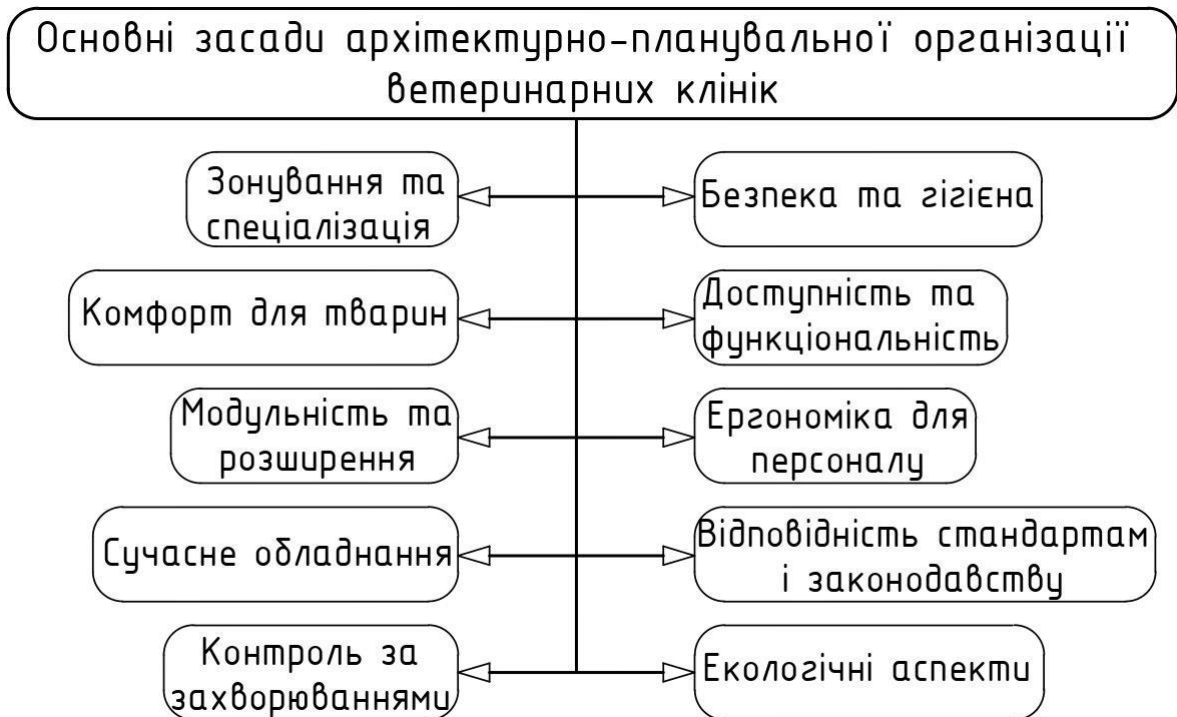
Ергономіка для персоналу: Персонал повинен мати комфортні умови для роботи, що включає правильне розташування обладнання та адаптоване робоче середовище.

Сучасне обладнання: Використання сучасних технологій ветеринарної медицини та його інтеграція в приміщення.

Відповідність стандартам і законодавству: Проектування повинне відповідати всім санітарним, будівельним та нормативним вимогам.

Екологічні аспекти: Освітлення, вентиляція та інші системи повинні бути ефективними та сприяти створенню комфортного середовища.

Контроль за захворюваннями: Врахування систем контролю та карантинних заходів для запобігання поширенню хвороб серед тварин.

Урахування цих принципів є ключем до створення функціональних та безпечних умов як для тварин, так і для персоналу ветеринарних клінік.

1.2 Прийоми та основоположні принципи проектування ветеринарних клінік

Ветеринарні клініки можуть мати різні системи забудови:

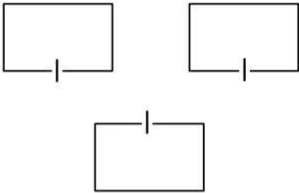
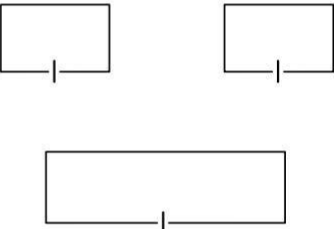
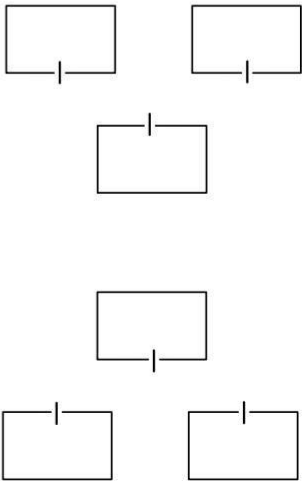
1. Центральна система: всі відділи клініки розташовані в одній будівлі.

2. Павільйонна система: лікувальні відділення розміщені в окремих корпусах або спорудах.

3. Змішана система: основні медичні відділення знаходяться в головному корпусі, а спеціалізовані відділення - в інших будівлях.

4. Блок-павільйонна система (змішаний тип): це варіант зведення будівель, який є неекономічним та використовується лише в особливих випадках, наприклад, у зонах з сейсмічною активністю або складним рельєфом.

Типи забудови ветеринарних клінік

№	Назва	Характеристика	Схема
1	Центральна система	Всі відділи клініки розташовані в одній будівлі	
2	Павільйонна система	Лікувальні відділення розміщені в окремих корпусах або спорудах	
3	Змішана система	Основні медичні відділення знаходяться в головному корпусі, а спеціалізовані відділення - в інших будівлях	
4	Блок-павільйонна система	Це варіант зведення будівель, який є неекономічним та використовується лише в особливих випадках, наприклад, у зонах з сейсмічною активністю або складним рельєфом	

На територіях медичних закладів не рекомендується будувати непов'язані функціонально споруди.

Зручно поєднувати ветеринарні клініки у медичних комплексах для ефективної взаємодії між лікувальними, діагностичними та іншими послугами.

На території ветеринарних клінік повинні бути виділені площі під:

- а) медичні будівлі;
- б) зона для виходу тварин;
- в) автостоянка;
- г) сад і паркова зона.
- д) господарську зону.

У спорудах, які належать до сфери охорони здоров'я, важливо передбачати просторі коридори чи алеї, через які можуть пройти пожежні машини, відповідно до вимог ДБН 360 та ДБН В.2.2-9. Водночас, в цих будівлях не рекомендується розміщувати клініки для тварин, бактеріологічні лабораторії та аптечні склади.

Планування і організація ветеринарних клінік повинні відповідати вимогам для надання якісних медичних послуг тваринам. Основні функції включають:

Зонування приміщень: необхідно чітко розділити приміщення на зони для прийому, проведення процедур, операційних зали, а також для реабілітації та зберігання тварин.

Вентиляція та санітарія: важливо мати належну вентиляцію для запобігання поширенню інфекцій та забрудненню повітря, а також для забезпечення легкості очищення приміщень.

Доступне обладнання та інструменти: обладнання має бути розташоване так, щоб бути доступним у випадку потреби та забезпечити безпеку та зручність для тварин та персоналу.

Парковка та вхідна зона: необхідно мати зручний заїзд та парковку для автообілів, включаючи комерційні та легкові.

Комфорт і безпека для тварин: дизайн клініки повинен сприяти зниженню стресу для тварин та створенню комфортних умов для них.

Ці аспекти створюють сприятливе середовище для надання ветеринарних послуг та забезпечують комфорт та безпеку як для пацієнтів, так і для персоналу клініки.

1.3 Характеристика архітектурно-планувального рішення ветеринарної клініки в м.Суми

Відповідно до функціональних потреб та особливостей місцевості, архітектурне рішення ветеринарної клініки для тварин було ретельно продумане. Клініка складається з двох поверхів з встановленою висотою: 3,3 м на кожному рівні.

Будівля має вестибюль, рецепцію для надання інформації відвідувачам, зони очікування, а також гардеробні та транзитні приміщення. Функціонально, на першому поверсі розташовані хол, санвузли, приймальні, приміщення для хірургічних процедур, аптека, склади, адміністративні частини, амбулаторна зона, стерилізаційна кімната та приміщення для персоналу. Другий поверх включає кімнати для тварин після операцій, санвузли, приміщення для персоналу та складські приміщення.

Фасади мають спокійне колірне вирішення з використанням бежевого, коричневого та синього кольорів, а також декоративного озеленення та дерев'яних панелей. Основний фасад будівлі орієнтований на північний схід.

Кожен поверх має сходово-ліфтові вузли. Споруда відповідає вимогам інсоляції, енергоефективності, санітарних та протипожежних норм, а також враховує потреби людей з обмеженими можливостями.

Зазначена будівля має розміри в осях 40х27 метрів, з висотою всього будинку 12 метрів.

Запроектована будівля має:

Розміри в осях – 66(м), 20(м),66(м),20(м).

Висота всього будинку – 12м.

Клас наслідків відповідальності - СС2

Категорія складності - IV

Встановлений термін експлуатації - 100 років

Ступінь вогнестійкості – V

ВИСНОВКИ

Проведені дослідження дали можливість обґрунтувати теоретичні основи оптимізації архітектурно-планувальної структури.

1. Визначила основні етапи розвитку архітектури ветеринарних клінік.
2. Узагальнено досвід проектування та будівництва ветеринарних клінік за кордоном.
3. Визначила архітектурно - планувальні вимоги до формування ветеринарних клінік.
4. Розглянула фактори та вимоги, що впливають на проектування ветеринарних клінік.
5. Визначила основні особливості архітектурно-планувальної організації ветеринарних клінік.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. ДБН В.2.2-9:2018 «Громадські будинки та споруди»
2. ДБН В.2.2-10:2016 «Заклади охорони здоров'я»
3. ДБН В.2.2-10:2018 Заклади охорони здоров'я. Будинки і споруди.
4. ДБН В.2.2-10-2001. Будинки і споруди. Заклади охорони здоров'я.
5. ДБН Б.2.2-5:2011 «Благоустрій територій»
6. ДСТУ-Н Б В.1.2-16:2013 «Визначення класу наслідків (відповідальності) та категорії складності об'єкта будівництва»
7. <https://www.archdaily.com> – інтернет ресурс
8. <https://uk.wikipedia.org> – інтернет ресурс
9. <https://zakon.rada.gov.ua> – інтернет ресурс